

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **ΘΕ** **κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ**

(Προσφυγή υπ' αριθ. 47734/99)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

14 Μαρτίου 2002

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης.

Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ, 14-03-02

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

ERIK FRIBERGH

Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση **ΘΕ** **κατά της Ελλάδος,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συγκροτηθέν από τμήμα απαρτιζόμενο από τους εξής δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρος,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

G. BONELLO,

E. LEVITS,

S. ΒΟΤΟΥΧΑΡΟΒΑ,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

E. ΣΤΕΙΝΕΡ,

και από τον E. FRIBERGH, *Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 15 Φεβρουαρίου 2001 και 21 Φεβρουαρίου 2002,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω τελευταία ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 47734/99) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος ~~ΘΕ~~ («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 8 Μαρτίου 1999 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τον πληρεξούσιό της, κ. Μ. Απέσσο, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και από την κυρία Μ. Παπίδα, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων κατήγγειλε, κατά το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς απόφαση του Ελεγκτικού Συμβουλίου που του χορήγησε συμπληρωματική σύνταξη.

4. Με την από 15 Φεβρουαρίου 2001, το Δικαστήριο έκρινε ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

5. Στις 30 Ιουνίου 1979, ο προσφεύγων, πάρεδρος Ελεγκτικού Συμβουλίου, συνταξιοδοτήθηκε.

6. Δυνάμει της από 28 Αυγούστου 1995 κοινής αποφάσεως των αρμοδίων υπουργών, στους εν ενεργεία δικαστικούς κατεβλήθησαν αναδρομικά για το χρονικό διάστημα από 1^{ης} Δεκεμβρίου 1991 έως 31 Δεκεμβρίου 1995. Οι εν λόγω δικαστικοί θα εισέπρατταν τα αναδρομικά αυτά σε πέντε ετήσιες δόσεις, ήτοι την 1^η Απριλίου 1996, 1997, 1998, 1999 και 2000.

7. Βάσει της απόφασης αυτής, ο προσφεύγων ζήτησε αναπροσαρμογή της συντάξεώς του, αλλά το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αρνήθηκε, για τον λόγο ότι τα εν λόγω αναδρομικά δεν συνιστούσαν αύξηση του μισθού του για να ληφθούν υπ' όψη κατά τον υπολογισμό της συντάξεώς του.

8. Ο προσφεύγων εφείσβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο, με την από 20 Ιουνίου 1996 (υπ' αριθ. 1053/1996) απόφαση, εξαφάνισε την εν λόγω απόφαση και όρισε το ποσό της συμπληρωματικής συντάξεως η οποία έπρεπε να χορηγηθεί στον προσφεύγοντα.

9. Η απόφαση κοινοποιήθηκε στο Δημόσιο στις 9 Ιουλίου 1996, ημερομηνία ενάρξεως της προθεσμίας υποβολής αιτήσεως αναιρέσεως ενώπιον της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

10. Στις 27 Ιουλίου 1997 δημοσιεύθηκε ο Νόμος 2512/1997, το άρθρο 3 του οποίου ερμήνευε το άρθρο 2 §§ 1 και 2 του Νόμου 2320/1995 ως εξής: οι κλίμακες οι ορισθείσες με υπουργικές αποφάσεις, όπως η υπ' αριθ. 2054561/6279/0022 απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών, δεν ήταν δυνατό να λαμβάνονται υπ' όψη κατά τον υπολογισμό της συντάξεως των δικαστικών. Όλες οι προβαλλόμενες αξιώσεις βάσει των ως άνω κλιμάκων ήταν παραγεγραμμένες, όλες οι εκκρεμείς δικαστικές διαδικασίες ενώπιον κάθε δικαστηρίου ήταν ακυρωμένες και όλα τα ήδη καταβληθέντα ποσά, πλην εκείνων τα οποία είχαν επιδικασθεί με οριστική δικαστική απόφαση, έπρεπε να επιστραφούν.

11. Με την από 17 Δεκεμβρίου 1997 (υπ' αριθ. 2274/1997) απόφαση, η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου έκρινε ότι το άρθρο 3 του Νόμου 2512/1997 αντέβαινε προς τα άρθρα 8, 20 § 1 και 26 του Συντάγματος της Ελλάδος και 6 § 1 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ειδικότερα, έκρινε ότι η παράγραφος 1 του άρθρου 3, η οποία ακύρωνε εκκρεμείς δικαστικές διαδικασίες και όριζε την παραγραφή των αξιώσεων των

ιδιωτών σε βάρος του Δημοσίου, δεν εξυπηρετούσε επιτακτική κοινωνική ανάγκη, αλλά, αντίθετα, σκοπό είχε να απαλλάξει το Δημόσιο από τις συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων οι οποίες το αφορούσαν και δεν ήταν ευνοϊκές για αυτό. Επίσης, η εν λόγω παράγραφος δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως ερμηνευτική διάταξη, στο μέτρο που προέβλεπε ότι, ακόμα και σε περίπτωση αύξησης των αποδοχών των δικαστικών λόγω καταβολής αναδρομικών, με δικαστικές ή υπουργικές αποφάσεις, η εν λόγω αύξηση δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό ή την αύξηση του ποσού της συντάξεώς τους. Η παράγραφος 2 του άρθρου 3 ήταν και αυτή αντίθετη προς τα προρρηθέντα άρθρα, διότι έθετε στο αρχείο τις εκκρεμείς υποθέσεις, ακύρωνε τις εκκρεμείς δικαστικές διαδικασίες και όριζε ότι οι σχετικές αξιώσεις παραγράφονταν. Τέλος, το άρθρο 88 § 2 εδάφιο β) του Συντάγματος το οποίο όριζε ότι οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών καθορίζονταν με ειδικούς νόμους, δεν απέκλειε τον προσωρινό καθορισμό των εν λόγω αποδοχών με ειδική ρύθμιση. Επομένως, οι υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες υιοθετήθηκαν δυνάμει του άρθρου 14 § 1 του Νόμου 1968/1961 περί του ύψους και της καταβολής των οφειλομένων προς τους δικαστικούς λειτουργούς ποσών – λόγω της διαφοράς τους σε σχέση με τις αποδοχές των ιατρών – διευθυντών του δημοσίου τομέα – ήταν σύμφωνες προς το Σύνταγμα.

12. Το Δημόσιο δεν άσκησε αίτηση αναιρέσεως κατά της υπ' αριθ. 1053/1996 αποφάσεως. Έτσι, η απόφαση αυτή κατέστη αμετάκλητη.

13. Με την από 3 Μαρτίου 1998 επιστολή του, ο προσφεύγων κάλεσε το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους να εκτελέσει την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αλλά, μέχρι σήμερα, δεν έχει ακόμα εισπράξει τα επιδικασθέντα ποσά.

14. Στις 30 Ιουνίου 2000, ο Υπουργός Οικονομικών εξέδωσε την υπ' αριθ. 71320 απόφαση (η οποία δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. της 11^{ης} Ιουλίου 2000) περί εκτελέσεως των αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου οι οποίες

αφορούν τις συμπληρωματικές συντάξεις των συνταξιούχων δικαστικών λειτουργών. Η απόφαση προβλέπει την καταβολή των συμπληρωματικών συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 1^{ης} Δεκεμβρίου 1991 έως 31 Δεκεμβρίου 1995 σε επτά μηνιαίες άτοκες δόσεις, υπό μορφή εντόκων γραμματίων του Δημοσίου. Τα εν λόγω ποσά θα πρέπει να καταβληθούν στους ενδιαφερόμενους μετά από κατάθεση δηλώσεως με την οποία θα βεβαιώνεται ότι δεν έχουν ακόμα εισπράξει κανένα ποσό για τον λόγο αυτό και ότι ουδεμία άλλη παρόμοια απαίτηση έχουν για το ως άνω χρονικό διάστημα.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

15. Ο προσφεύγων καταγγέλλει την άρνηση των αρμοδίων αρχών να συμμορφωθούν προς την υπ' αριθ. 1053/1996 απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ισχυρίζεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1, το οποίο ορίζει σχετικά τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως (...) από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

16. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι ο Νόμος 2512/1997 αποσκοπούσε στην κάλυψη νομικού κενού στο θέμα αυτό. Πράγματι, ο νόμος αυτός περιέχει γενική ρύθμιση, απρόσωπη και αντικειμενική, η οποία έπρεπε να ισχύσει σε μελλοντικές νομικές περιπτώσεις. Εντούτοις, η αναδρομική ισχύς του ήταν αναγκαία ώστε να εκπληρωθεί ο σκοπός του νομοθέτη. Άλλωστε, αφορούσε ολόκληρες κατηγορίες συνταξιούχων του δημοσίου και όχι προσωπικά τον προσφεύγοντα. Σύμφωνα με την ελληνική νομολογία και πρακτική, όταν ο νομοθέτης παρεμβαίνει για να ρυθμίσει σχέση δικαίου, μπορεί να αναμειχθεί στις εκκρεμείς δικαστικές διαδικασίες υπό τον όρο ότι η ρύθμιση του δικαίου

είναι συνταγματική.

17. Εν προκειμένω, ο Νόμος 2512/1997 ψηφίσθηκε πριν καταστεί οριστική η απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Δυνάμει του άρθρου 3 §§ 1 και 2 του εν λόγω νόμου, η υπόθεση του προσφεύγοντος ετέθη στο αρχείο και οι απαιτήσεις του κηρύχθηκαν παραγεγραμμένες. Εξ άλλου, η Διοίκηση δεν ήταν υποχρεωμένη, δυνάμει του άρθρου 122 του Διατάγματος 1225/1981, να εκτελέσει την απόφαση αυτή, αφού τούτη δεν είχε ακόμα καταστεί οριστική. Πράγματι, στις 27 Ιουνίου 1997, ημερομηνία κατά την οποία ψηφίστηκε ο νόμος, η προθεσμία κατά την οποία η Διοίκηση μπορούσε να προσβάλει την απόφαση αυτή, δεν είχε ακόμα εκπνεύσει.

18. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, μετά την υιοθέτηση της από 30 Ιουνίου 2000 και υπ' αριθ. 71320 αποφάσεως, ο προσφεύγων δεν έχει πλέον έννομο συμφέρον να συνεχίσει τη διαδικασία. Καλεί επομένως το Δικαστήριο να διαγράψει την υπόθεση από το πινάκιο.

19. Ο προσφεύγων υπενθυμίζει την προηγούμενη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου και υπογραμμίζει, ειδικότερα, ότι στις 17 Δεκεμβρίου 1997, η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου έκρινε ότι οι οικείες διατάξεις του Νόμου 2512/1997 είναι αντίθετες προς το Σύνταγμα της Ελλάδος και προς τη Σύμβαση.

20. Το Δικαστήριο σημειώνει, κατ' αρχάς, ότι, παρά την υιοθέτηση της υπ' αριθ. 71320/2000 αποφάσεως, η διαφορά δεν έχει ακόμα επιλυθεί κατά την έννοια του άρθρου 37 § 1 β) της Συμβάσεως. Ειδικότερα, σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν έχει ακόμα εισπράξει το σύνολο των περί των ο λόγος ποσών. Το Δικαστήριο είναι επομένως αρμόδιο να συνεχίσει την εξέταση της προσφυγής. Υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο, που εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, θα καθίστατο κενό περιεχομένου αν η εσωτερική έννομη τάξη Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε τη μη εκτέλεση οριστικής και υποχρεωτικής αποφάσεως σε βάρος διαδίκου. Η εκτέλεση

αποφάσεως οποιουδήποτε δικαστηρίου οιοδήποτε βαθμού, πρέπει να εκλαμβάνεται ως αναπόσπαστο μέρος της «δίκης» υπό την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική προστασία του προσφεύγοντος και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για τη Διοίκηση να συμμορφωθεί σε σχετική απόφαση την οποία εκδίδει το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (απόφαση Hornsby κατά της Ελλάδος, από 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, σελ. 510-511, § 40).

21. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, για να αιτιολογήσει την άρνηση των εθνικών αρχών να συμμορφωθούν προς την από 20 Ιουνίου 1996 απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η Κυβέρνηση επικαλείται λόγο ο οποίος θα μπορούσε αυτός καθαυτός να συνιστά παραβίαση της Συμβάσεως: πράγματι, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η άρνηση της Διοικήσεως να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση είναι νόμιμη και δεν παραβιάζει το άρθρο 6, αφού δυνάμει του Νόμου 2512/1997, η υπόθεση του προσφεύγοντος ετέθη στο αρχείο και οι αξιώσεις του παραγράφηκαν. Άλλως πως, η Κυβέρνηση επικαλείται, προς στήριξη των θέσεών της, ένα νόμο ο οποίος επηρέασε άμεσα τη δικαστική έκβαση της διαφοράς ακυρώνοντας κάθε σχετική εκκρεμή τότε διαδικασία. Το Δικαστήριο δεν δύναται να δεχθεί παρόμοια προσέγγιση (*Λογοθέτης κατά της Ελλάδος*, n° 46352/99, §§ 15-16).

22. Υπό το πρίσμα των ως άνω σκέψεων, το Δικαστήριο κρίνει ότι, αρνούμενες να συμμορφωθούν προς την από 20 Ιουνίου 1996 και υπ' αριθ. 1053/1996 απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι εθνικές αρχές αφαίρεσαν από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως κάθε ισχύ.

23. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου αυτού.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

24. Κατά το άρθρο 41 της Συμβάσεως,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των

Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

25. Στην υποβληθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή του, ο προσφεύγων ζητούσε να υποχρεωθεί το Δημόσιο να εκτελέσει την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να του καταβάλει τα έξοδα της προσφυγής του ενώπιον του Δικαστηρίου.

26. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων θα εισπράξει τα οφειλόμενα σε αυτόν ποσά, συμφώνως προς την από 30 Ιουνίου 2000 και υπ' αριθ. 71320 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Κληθείς να προβάλει τις αξιώσεις του κατά το άρθρο 41 της Συμβάσεως, ο προσφεύγων, ο οποίος δεν εκπροσωπείτο από δικηγόρο, δεν προέβαλε αξιώσεις. Επομένως, το Δικαστήριο κρίνει ότι το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 δεν χρήζει αυτεπάγγελτης εξέτασης (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, την απόφαση Cardarelli κατά της Ιταλίας, από 27 Φεβρουαρίου 1992, série A n° 229-G, σελ. 75, § 19).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

Κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 14 Μαρτίου 2002 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Erik FRIBERGH

Γραμματέας

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Françoise TULKENS

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα. Αθήνα, 17-10-2002.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ